

19.5.2016

(i) Printed Pages : 4

Roll No. ....

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

8	3	8	5
---	---	---	---

Exam. Code :

1	1	1	4
---	---	---	---

Master of Education 2nd Semester

1046

**PSYCHOLOGY FOR INDIVIDUAL AND
SOCIAL DEVELOPMENT-II**

(In all Mediums)

Paper-II : C09-PIS-II

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 70

Note :- Examinees are required to attempt five questions in all by selecting one question from each Unit and question No. 9 (nine) of Unit-V is compulsory. All questions carry equal marks.

UNIT-I

1. Discuss relationship of Motivation with Learning. 14
2. What do you mean by transfer of Learning ? Describe any two theories of Transfer of Learning with their educational implications. 2+6+6

UNIT-II

3. Discuss main causes of Maladjustment. How would you deal with these causes ? 7+7
4. What do you understand by Personality ? Write implications of Cattell's and Allport's theories of personality for teacher and learner. 4+5+5

UNIT-III

5. What efforts would you like to make to develop Emotional Intelligence in students? Discuss. 14

6. Clarify the concept of Intelligence. Discuss Gardner's theory of intelligence with its educational implication. 3+8+3

UNIT-IV

7. Write main characteristics of slow learners. How will you identify this type of learners? 5+9

8. Give a classification of children with diverse needs. Discuss your possible role in dealing with children with diverse needs. 14

UNIT-V

(Compulsory Question)

9. (i) Explain the nature of Learning. 4
- (ii) What do you understand by 'Defence Mechanism'? 2
- (iii) Write educational implications of Stenberg's theory of intelligence. 4
- (iv) Clarify concept of Inclusive Education. 4

(हिन्दी भाषामें)

Note :- Examinees are required to attempt five questions in all by selecting one question from each Unit and question No. 9 (nine) of Unit-V is compulsory. All questions carry equal marks.

यूनिट-1

1. अधिगम के साथ अभिप्रेरण के सम्बन्ध की विवेचना कीजिए। 14

2. अधिगम के अन्तरण से आपका क्या अभिप्राय है? अधिगम अन्तरण के किन्हीं दो सिद्धांतों का वर्णन उनके शैक्षिक निहितार्थ सहित कीजिए। 2+6+6

यूनिट-II

3. कुसामायोजन के मुख्य कारणों की चर्चा कीजिए। आप इन कारणों के साथ कैसे व्यवहार करेंगे? वर्णन कीजिए। 7+7

4. व्यक्तित्व से आप क्या समझते हैं? शिक्षक एवं अधिगमकर्ता के लिए कैटल तथा आलपोर्ट के व्यक्तित्व सिद्धांतों के निहितार्थ लिखिए। 4+5+5

यूनिट-III

5. विद्यालयों में संवेगात्मक बुद्धि का विकास करने के लिए आप क्या-क्या प्रयास करेंगे? चर्चा कीजिए। 14

6. बुद्धि के सम्प्रत्यय को स्पष्ट कीजिए। गार्डनर के बुद्धि सिद्धांत की विवेचना इसके शैक्षिक निहितार्थ सहित कीजिए। 3+8+3

यूनिट-IV

7. शैली गति से अधिगम करने वाले बच्चों की मुख्य विशेषताएँ लिखिए। आप इस प्रकार के अधिगमकर्ताओं की पहचान कैसे करेंगे? 5+9

8. विविध आवश्यकताओं वाले बच्चों का वर्गीकरण प्रस्तुत कीजिए। विविध आवश्यकता वाले बच्चों के साथ व्यवहार करने में आपकी सम्भव भूमिका की चर्चा कीजिए। 14

यूनिट-V

(अनिवार्य प्रश्न)

9. (i) अधिगम की प्रकृति को समझाइए। 4
- (ii) 'पूरसा सन्ध' से आप क्या समझते हैं? 2
- (iii) स्टैनबर्ग के बुद्धि सिद्धांत के शैक्षिक निहितार्थ लिखिए। 4
- (iv) समावेशी शिक्षा का सम्प्रत्यय स्पष्ट कीजिए। 4

(पंजाबी अनुवाद)

Note :- Examinees are required to attempt five questions in all by selecting one question from each Unit and question No. 9 (nine) of Unit-V is compulsory. All questions carry equal marks.

यूनिट-1

1. अधिगम-पुपਤੀ ਅਤੇ ਅਭਿਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਉਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 14

2. ਤੁਸੀਂ ਅਧਿਗਮ-ਪੁਪਤੀ ਦੇ ਹਸਤਾਂਤਰਨ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਲੈਂਦੇ ਹੋ? ਅਧਿਗਮ-ਪੁਪਤੀ ਦੇ ਹਸਤਾਂਤਰਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਦੋ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆਤਮਕ ਨਿਹਿਤ-ਅਰਥਾਂ ਉਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 2+6+6

ਯੂਨਿਟ-II

3. ਕੁ-ਅਨਕੂਲਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨਾਂ ਉਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। ਤੁਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਨਿਪਟੇਗੇ ? 7+7
4. ਤੁਸੀਂ ਵਿਅਕਤਿਤਵ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਲੈਂਦੇ ਹੋ ? ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਕੋਟੇਲ ਅਤੇ ਆਲਪੇਟ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਨਿਹਿਤ-ਅਰਥਾਂ ਦਾ ਉਲੇਖ ਕਰੋ। 4+5+5

ਯੂਨਿਟ-III

5. ਤੁਸੀਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿੱਚ ਭਾਵਾਤਮਕ ਬੁੱਧੀ ਨੂੰ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀ ਯਤਨ ਕਰੋਗੇ ? ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 14
6. ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ। ਗਾਰਡਨਰ ਦੇ ਬੁੱਧੀ ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਸਿੱਖਿਆਤਮਕ ਨਿਹਿਤ-ਅਰਥਾਂ ਉਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 3+8+3

ਯੂਨਿਟ-IV

7. ਮੱਧਮ ਗਤੀ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦਾ ਉਲੇਖ ਕਰੋ। ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਿਵੇਂ ਕਰੋਗੇ ? 5+9
8. ਵਿਵਿਧ ਲੋੜਾਂ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਨ ਕਰੋ। ਵਿਵਿਧ ਲੋੜਾਂ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਸੰਭਵ ਰੂਮਿਕਾ ਉਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 14

ਯੂਨਿਟ-V

(ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ)

9. (i) ਸਿੱਖਿਆ-ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਸਰੂਪ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 4
- (ii) ਤੁਸੀਂ 'ਸਿੱਖਿਆ ਤੰਤਰ' ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਲੈਂਦੇ ਹੋ ? 2
- (iii) ਸਟੈਨਬਰਗ ਦੇ ਬੁੱਧੀ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆਤਮਕ ਨਿਹਿਤ-ਅਰਥਾਂ ਦਾ ਉਲੇਖ ਕਰੋ। 4
- (iv) ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ। 4